

- לעזר רש"י
פלישטיין [פלישטיין].
שיתוק.
קריפ"ף [קריפ"ף].
שית-צלף.
שונדבי"ר [שונדבי"ר].
חורר (אילן).
מורשי"ן [פלישטיין].
שיתוק.
שונדבי"ר [שונדבי"ר].
חורר (אילן).

ואז"ל רב פפא מימיניה. מלמד
אילדודי הוה דלמך צפרק
הממונה (יומא דף ז.). המהלך לימין
כזו הרי זה צור:
תריא בביתא קשי לעניותא.
מכאן קשה לרש"י דפירש
צפרק קמא דמגינה (דף ה.). היינו
דלמרי אינשי וזוי לתלמא שמיחא
לעללא לא שמיח ופי' לתלמא לקנות
פת לזוך הייס שטולין צסל ואין
דרך לתלותו צסל דהא אמרינן הכא
דקשי לעניותא ור"מ מפרש סס לתלמא
כשדוסקין אותו לפרוע^א מואל לווין אבל
לקנות מצוה לאכול אינו מואל לווין:
זה

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

קיא:

האי מאן דמפני אגירא^א דדיקלא: אי מיקטל קטיל. אס נקנץ האילן נהרג האיש ואס נעקר האילן האיש מת: ה"ג הני מיני היכא
דלא מנה כרעיה עילויה כו': (י) האי מאן דמפני אגירא דדיקלא אהדא ליה רוח פלגא. פלשד"ן בלע"ז: זרדא. כאז חזי הראש:
חמשה טולי הוו. שרוח רעה שורה תחתיהם: טולא דננדא. שס האילן: טולא דפרחא. זלף קרפ"ף בלע"ז: זרדא. שונדבי"ר:
טולא דארבא. ספינה: טולא דערבא. זל אילן ערבה: דקשה סילוי. ע"ז: דזי פרחא רוחי. כך הוא שמש: דזי זרדא.

שדים שמן: דזי איגרי. המזויין
בגגות רשפי שמש: ונפקא מינה.
לכתוב קמיעא בשם אילן) כגון אס
הזק תחת זי פרחא יכתוב לו
קמיעא בשם רוחי: למאי נפקא מינה
לגוויי לה. לזכרו מפניה לפי שאין
לה עינים ואינה רודפתו: גוייה. ברח
מפניה: כי אזלא נפקא אדיקלא.
כשהלכה אחריה נתקלה ונפלה על
עיקר האילן: ה"ג פקעה היא וזוה
דיקלא. יבש הדקל: זר קשא.
שומר העיר: ה"ג סודריה דמר דומה
כי לזרעא מרצן: צדקוה למר לא
ידע ליה למימר צרוך. שאינו יודע
לצדק על הסודר צרוך עוטר ישראל:
צחשא. קף הקדירה: והדר צדא
דכמא. מתגלגל צמוך כד של כותח:
ומשכנה בטולא דחזבא. חזב שמיחם
יהושע צו לישראל את הארץ: דלא
חזב גרמדיא. שלא גדל אמה: ארבווא.
עירון: אדמסא כרעיה. צעוד
שרגליו לחים ממי הרחיבה: סליא
צניסא. התולה פתו בצויר צמוך סל
אחד: סלא ספליסיה. לסלו ופת
צמוכו: נישווא. פירוקין: איסרא
דמוני. מלאך הממונה לזמן
מונות: נקוד שמי. לשון נקודו
כמו מנקד חזירו לפיכך אינו רואה
שיהו פרוים נשלכים לדרם צרגל:
איסרא דעניותא נכל שמי. (י) ושמא
נכנס צניס שהוא רואה שאין נוהגים
מנהג נקיות צפת: לצרוקס. כליון
עניס: מפחד. ואינו יודע למה:

דמסוכר
רשב"ם
דמפני אגירא דדיקלא. דקל קנץ.
רוח פלגא. מורשי"ן בלע"ז: זרדא.
כאז חזי הראש: אי מיקטל קטיל.
אס נקנץ האילן נהרג האיש ואס
נעקר האילן האיש מת: ה"ג הני
מיני היכא דלא מנה כרעיה עילויה:
חמשה טולי הוו. שרוח רעה שורה
תחתיהם: טולא דננדא. שס האילן:
טולא דפרחא. זלף קרפ"ף בלע"ז:
זרדא. שונדבי"ר:
טולא דארבא. ספינה: טולא דערבא.
זל אילן ערבה: נופיה. ענפיו:
סילוי. ע"ז: דזי פרחא רוחי.
אותן שדים דזי פרחא שמן רוחי
ולקמן מפרש למאי נפקא מינה:
דזי זרדא שדי. שמן: דזי איגרי.
המזויין בגגות רשפי שמן: למיכסז קמיעא.
שס אלו כגון אס הזק תחת זי פרחא יכתוב לו
קמיעא בשם אילן) כגון אס
הזק תחת זי פרחא יכתוב לו
קמיעא בשם רוחי: למאי נפקא מינה
לגוויי לה. לזכרו מפניה לפי שאין
לה עינים ואינה רודפתו: גוייה. ברח
מפניה: כי אזלא נפקא אדיקלא.
כשהלכה אחריה נתקלה ונפלה על
עיקר האילן: ה"ג פקעה היא וזוה
דיקלא. יבש הדקל: זר קשא.
שומר העיר: ה"ג סודריה דמר דומה
כי לזרעא מרצן: צדקוה למר לא
ידע ליה למימר צרוך. שאינו יודע
לצדק על הסודר צרוך עוטר ישראל:
צחשא. קף הקדירה: והדר צדא
דכמא. מתגלגל צמוך כד של כותח:
ומשכנה בטולא דחזבא. חזב שמיחם
יהושע צו לישראל את הארץ: דלא
חזב גרמדיא. שלא גדל אמה: ארבווא.
עירון: אדמסא כרעיה. צעוד
שרגליו לחים ממי הרחיבה: סליא
צניסא. התולה פתו בצויר צמוך סל
אחד: סלא ספליסיה. לסלו ופת
צמוכו: נישווא. פירוקין: איסרא
דמוני. מלאך הממונה לזמן
מונות: נקוד שמי. לשון נקודו
כמו מנקד חזירו לפיכך אינו רואה
שיהו פרוים נשלכים לדרם צרגל:
איסרא דעניותא נכל שמי. (י) ושמא
נכנס צניס שהוא רואה שאין נוהגים
מנהג נקיות צפת: לצרוקס. כליון
עניס: מפחד. ואינו יודע למה:

דמסוכר
רשב"ם
דמפני אגירא דדיקלא. דקל קנץ.
רוח פלגא. מורשי"ן בלע"ז: זרדא.
כאז חזי הראש: אי מיקטל קטיל.
אס נקנץ האילן נהרג האיש ואס
נעקר האילן האיש מת: ה"ג הני
מיני היכא דלא מנה כרעיה עילויה:
חמשה טולי הוו. שרוח רעה שורה
תחתיהם: טולא דננדא. שס האילן:
טולא דפרחא. זלף קרפ"ף בלע"ז:
זרדא. שונדבי"ר:
טולא דארבא. ספינה: טולא דערבא.
זל אילן ערבה: נופיה. ענפיו:
סילוי. ע"ז: דזי פרחא רוחי.
אותן שדים דזי פרחא שמן רוחי
ולקמן מפרש למאי נפקא מינה:
דזי זרדא שדי. שמן: דזי איגרי.
המזויין בגגות רשפי שמן: למיכסז קמיעא.
שס אלו כגון אס הזק תחת זי פרחא יכתוב לו
קמיעא בשם אילן) כגון אס
הזק תחת זי פרחא יכתוב לו
קמיעא בשם רוחי: למאי נפקא מינה
לגוויי לה. לזכרו מפניה לפי שאין
לה עינים ואינה רודפתו: גוייה. ברח
מפניה: כי אזלא נפקא אדיקלא.
כשהלכה אחריה נתקלה ונפלה על
עיקר האילן: ה"ג פקעה היא וזוה
דיקלא. יבש הדקל: זר קשא.
שומר העיר: ה"ג סודריה דמר דומה
כי לזרעא מרצן: צדקוה למר לא
ידע ליה למימר צרוך. שאינו יודע
לצדק על הסודר צרוך עוטר ישראל:
צחשא. קף הקדירה: והדר צדא
דכמא. מתגלגל צמוך כד של כותח:
ומשכנה בטולא דחזבא. חזב שמיחם
יהושע צו לישראל את הארץ: דלא
חזב גרמדיא. שלא גדל אמה: ארבווא.
עירון: אדמסא כרעיה. צעוד
שרגליו לחים ממי הרחיבה: סליא
צניסא. התולה פתו בצויר צמוך סל
אחד: סלא ספליסיה. לסלו ופת
צמוכו: נישווא. פירוקין: איסרא
דמוני. מלאך הממונה לזמן
מונות: נקוד שמי. לשון נקודו
כמו מנקד חזירו לפיכך אינו רואה
שיהו פרוים נשלכים לדרם צרגל:
איסרא דעניותא נכל שמי. (י) ושמא
נכנס צניס שהוא רואה שאין נוהגים
מנהג נקיות צפת: לצרוקס. כליון
עניס: מפחד. ואינו יודע למה:

מסורת הש"ס

- (א) [בלאורה ז"ל ארבעה],
(ב) [גני הערוך דכירה],
ועי' רש"י ב"ב ממ:
ד"ה תלי לפפין, (ג) [שנת
קף. וע"ש פרי"ז ב"ב קי:
וע"ש רש"י ס, (ד) [מולין
קה: (ה) [נרצבים אלו],
(ו) [נרצות ס, (ז) [ב"ב ט,
(ח) [נרצות ס, (ט) [ב"ב ט,]

הגהות הב"ח

- (א) גב' ומיית הר"מ
דלא: (ב) שם מאן
דפריק וכו' ומאן
דשמי וכו' ומאן דסיס
מסני אדמתוהא כרעא:
(ג) רש"י ד"ה הא מאן
וכי דדיקלא דקל (קלף)
[קצורין הס"ד: (ד) ד"ה
הא מאן ד"ה צדא ז"ל
קודם ד"ה אי מיקטל:
(ה) ד"ה איסרא דעניותא
נכל שמי נכנס צניס
שרואה כ"ל ומיית ושמא
מחא: (ו) רש"י ד"ה
צניסא וכו' ללון ואינו
נכנס צניס וכו' מנהג
ביוון צפת:

הגהות הגר"א

- [א] טולא דערבא
טולא דערבא א"ד אף
טולא דארבא כללא כ"י
כ"ל (וכוה מיושב מ"ש
במנהגות הגר"י וע"ש מ"א
במסורת המאור): [ב] שם
פירא. נמק:

מוסף רש"י

- זרדא. אילן ששמו
זרדא, גלרי"ר בלע"ז
(קדושין ע"ב). בר קשא.
ממונה למנץ (שבת
ק"ה). אלו: מושל העיר
(רש"י ב"ב ק"ה). שורא.
פירוקין אולקין (חולין קה).
איסרא דעניותא. שר
שלו (ע"ז סא). שאל
דעניותא, נבל שמייה.
ונכל ק"ל ליה ואוהב מקום
מילוס (שבת סב).

מוסף תוספות

- א. כלומר כשדוחקין
אותו למכור או למשכן
ביתו ושדותיו כמו תלויה
ובין. מוס' מסהד"ן ע:

רבינו חננאל

- הני תלת מילי היב ערבונא
בנהורא. מאן דסריק יבש,
ומאן דשתי ט"ף ט"ף, ומאן
דסאים מסאניה. כי
רטיבתא כרעיה תלא
לחמא, קשי לעניותא.
דאפיל תחלי ולא משי ידיה
מפחד לתלתין יומין.

קרב: פסחים

עין משפט
נר מצוה

רשב"ם

שאין כל האלכעווען שוות. אבר תשמיש ומוחך שאין תשמישו של זה נוח לה כשל ראשון תשנה אותו: מלוה וגוף גדול. אם תרצה לעשות מלוה וגם תשתכר זה: אוכל פירות ומנוח: אוכל פירות וזולת שנתכה לו דבר מועט מן הדמים שנתכה לו דבר נכבידה זולת [שנתכה] לו דבר מועט מן הדמים כמשכנתא דסורא דליציני בנינו אל תדור בשכניציב משום דליציני הוו ומשבו לך בליצנותא ואל תשב על מטת ארמית איכא דאמרי דלא תיגבי בלא קרית שמעו ואיכא דאמרי דלא תיגבי גיורתא ואיכא דאמרי דאמרי דלא תיגבי מעשה דרב פפא ואל תבריה עצמך מן המכב דילמא משכחו לך ושקלי מנד כל דאית לך ואל תעמוד בפני השור בשעה שעולה מן האגם מפני שהשמן מרקד בין קרניו אמר רבי שמואל בשור שחור וביומי ניסן תני רב אושעיא "מרחיקין משור תם חמישים אמה משור מועד כמלא עיניו תנא משמיה דרבי מאיר ריש תורא בדיקולא סק לאיגרא ושרי דרגא מתותך אמר רב נזיחא דתורא הן הן נזיחא דארבא הילני הייא הילא והילוק הוליא אמר אביי עור דג וכוס חמין וביצים וכונים לבנים כולן קשין לדבר אחר עור מאן דגני אמשכא דצלא דג שיבוטא ביומי ניסן כוס שיורי כסא דהרסנא חמין חמומי דחמומי משדרו עילוייה ביצים מאן דמדרך אקליפיים כינים לבנים מאן דמחורר לבושיה ולא נטיר ליה תמניא יומי והדר לבוש לה בריין הנך כינים וקשין לדבר אחר אמר רב פפא ביתא דאית ביה שונרא לא ניעול בה איניש בלא מסני מאי טעמא משום דשונרא קטיל לחיוויא ואכיל ליה ואית ביה בחיוויא גרמי קטיני ואי יתיב לה גרמא דחיוויא אכרעיה לא נפיק ואסתכן ליה איכא דאמרי ביתא דלית ביה שונרא לא ניעול ביה איניש בהכרא מאי טעמא דילמא מיכרך ביה חוויא ולא ידע ומסתכן ג' דברים צוה ר' ישמעאל בר' יוסי את רבי (מק"ש סימן) אל תעש מום בעצמך מאי היא לא תיהוי לך דינא בהדי תלתא דחד הוי בעל דינך ותרי סהדי ואל תעמוד על המקח בשעה שאין לך דמים אשתך טבלה אל תזקק לה לילה הראשונה אמר רב ובגדה דאורייתא הואיל והוחזק מעין פתוח דילמא משכה זיבה שלשה דברים צוה רבי יוסי בר' יהודה את רבי יצא יחידי בלילה ואל תעמוד בפני הנר ערום ואל תכנס למרחץ חדש שמא תפחת עד כמה אריב"ל עד י"ב חדש ואל תעמוד בפני הנר ערום דתניא העומד בפני הנר ערום הוי נכפה והמושמש מטתו לאור הנר הויין לו בנים נכפין ת"ר והמושמש מטתו על מטה שתינוק ישן עליה אותו תינוק נכפה ולא אמרן אלא דלא הוי בר שתא אבל הוי בר שתא לית לן בה ולא אמרן אלא דגני להדי כרעיה אבל גני להדי רישיה לית לן בה ולא אמרן אלא דלא מנה ידיה עילויה לית לן בה ואל תצא יחידי בלילה לא יצא יחידי בלילה לא בלילי רביעיות ולא בלילי שבתות מפני שאגרת בת מחלת היא ושמונה עשרה רבוא של מלאכי חבלה יוצאין וכל אחד ואחד יש לו רשות לחבל בפני עצמו מעיקרא הוו שכיחי כולי יומא זמנא חדא פגעה ברבי חנינא בן דוסא אמרה ליה אי לאו דמכרוך ערך ברקיע הזהרו בחנינא ובתורתו סכנתך אמר לה אי השיבנא ברקיע גזור אני עליך שלא תעבורי ביישוב לעולם אמרה ליה במטותא מינך שבק לי רווחא פורתא שבק לה לילי שבתות וילי רביעיות ותו חדא זמנא פגעה ביה באביי אמרה ליה אי לאו דמכרוך ערך ברקיע הזהרו בחנינא ובתורתו הוה סכנתך א"ל אי השיבנא ברקיע גזורני עלייך שלא תעבורי ביישוב לעולם הא קא חזינן דעברה אמרי הני גזייתא

א [נטו"ע א"ח ס"י קד קט"ז:]
ב [נמי פ"ה מהל' דעת ה"ט:]
ג ג מיי"א פכ"א מהל' ספרי ב"ה הלכה י סגן לארין קט"ז טו"ע יא א"ח ס"י רמ ספקי יא וטו"ע א"ה"ע סמן כה ספקי ה:
ד טו"ע א"ח ס"י רמ ספקי ה:
ה טו"ע א"ח ס"י רמ ספקי ה:

רבינו הגאון

מצוה וגוף גדול אוכל פירות ולו שרי. כלומר, מלוה את חברו ועושה מצוה ומשתלם ממנו מן השכר. מצוה וגוף נקי נושא אשה ולו בנים. ארבעה דברים צוה רבינו א"ת בנו, אל תדור בשכניציב דליציני בנינו דילמא משכי לך. ולא תשב במטת ארמית משום משה דרב פפא, שהיה נושה בארמית מן ובהו לפרעי, והיה לאותו ארמאי בן זמתי, והיה מטל על המטה. כיון שנתכס רב פפא אמר לו שב על המטה, כיון שישב על המטה צעק כי אחת הרגת את בני כו'. איכא דאמרי אל תשב, את הישן בלא ק"ש, איכא דאמרי לא תצא יחידי בלילה ואל תבריה עצמך מן המכס, דאי דתורא וכו', שלשה דברים צוה ר' ישמעאל בר' יוסי את רב אל תעש מום בעצמך, מאי היא לא יהי לך דינא בהדי תלתא, דחד הוי בעל דין ותרי מיניו סהדי. ואל תעמוד על המקח בשעה שאין לך דמים, שנמצאת מפתח בניה דאורייתא שטובלת בתשלום שבעת ימים לאייתא, הואיל והוחזק מעין פתוח, אבל בסופרת שבעה נקיים לא, וכן עור צוה ר' יוסי בר' יהודה אל תצא יחידי בלילה, ואל תעמוד בפני הנר ערום, ואל תכנס במרחץ חדשה שמא תפחת. והמודר בפני הנר ערום נכפה, והמושמש מטתו לאור הנר הויין לו בנים נכפיים. ה"ר המשמש מטתו ותינוק קטן בה נכפה. אגרת בת מחלת שנתא לר' חנינא ולאביי פשוטה היא.

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

מסורת הש"ס

א [גדה סו.], ב [זכרות ח: וט"ז מה שמיים בין המעשה שהולך עס וכן מה שהולך רש"י ורש"י], ג [זכרות ג.], ד [במתוך ג. איכא בהבדל ופי' המפרש בחושך וכו"א בערוך ערך הבר ע"ש ועי' הוריות יב. ובמכילתו ה: ובפירושו רש"י טס.], ה [ג"מ נח: ע"ש, ו] מס' ד"א פ"א וס' איכא דמו בראש, ו] מס' כלה מה ת. ז] וס' איכא הרי זה מנוגה, ח] [זכרות מג: חולין לא.], ט] וט"ז רש"י פנהדרין מח: ד"ה מתיחותא וכו' משמע כפי' שמע הרשעים הכה לשון גבריה.

הגהות הב"ח

א [רש"י ד"ה נזיחא, ו] וכן מס' ה"א המדבר בקושי ובחוקה והמרהסר דק' הוא הל"ס המהיר פי המוקד ע"ן רש"י ב"ה ה' בקרבן דף מ"א ע"ב:

מוסף רש"י

בלא ק"ש. שמהא ממך דומה למטה ארמית [זכרות ח.]. ארמיתא. ממש. על מטה ארמית [טו.]. ומשום משה דרב פפא. שאמרה לו שצ על המטה והיה ניה מת מטל עליה והיה רוצה להעלות עליו ולומר שישב עליו והרגו [טו.]. משור הם. שלא נגח אלס [ברכות ג.]. משור מועד. שנת ג' פעמים [טו.]. בדיקולא. כל שמויין צו מן בראשו ואלו [טו.]. ושרי דרגא מתוך. לאו דוקא, אלל כלומר הוהר מקנני הכנה [טו.].

שאין כל האלכעווען שוות. אבר תשמיש. שלא יהא תשמיש זה טוב לה כרלשון ומזלול זו: מלוה וגוף גדול. אם תרצה לעשות מלוה וגם תשתכר זה שגדל ממנו: אוכל פירות ולא שער. הלכה כצריך מעות על הקרקע לאכול פירות זכיותא זולת שנתכה לו דבר מועט מן הדמים והיינו ריוח גדול וגם מלוה היא שיש ללוה שכר ריוח שצריך למעות ולסחורה: דלא סיגני בלא ק"ש. שזה מנהג הארמאין: איכא דאמרי. אל תשב במטה ארמית ממש משום מעשה דרב פפא שהיתה ארמית אחת חייבת לו מעות ונכנס מדי יום יום צביתה לגבות הימנה יום אחד חנקה את צנה ונתנתו על המטה וכשנכנס רב פפא אמרה לו שצ עד שאציא מעותך וכן עשה כשצאתה אמרה המתה את בני זכרח מן המדינה: וציומי ניסן. שהלמחים עולין וגם לבו צהן ונוגח: דיקולא. בטרסקל שהוא אוכל זו: ניוסא [ו]. דסורא. [ט] למש על השור שלא ינגחנו: אמשכא דלא. הישן על עור צבית העבדנין קודם שתגמר מלאכתו: חמימי דחמימי דשדא עילוייה. אם רגיל לשפוך עליו מים חמים יותר מדאי על צפרו: מאן דאכתי לא מטין ח' יומי דאשלתיהו הנחו כניס הדרי ואכתי איכא צהו חיותא ואכלי ליה וקשין לדבר אחר: צהדי פנתא. דהוה חד בעל דינך ותרי ליהוי סהדך: וכנדה דאורייתא. קודם שהחמירו על עצמן ליטב ז' נקיים וטובלת ביום שפסק המעיין אל תזקק בצאתו לילה הואיל והיום ראתה והוחזק מעיין פתוח דילמא שפעה זיבה: שמא פפתא. ותחתיה חלל מלא מים: גזייתא

גזייתא

